

Kim jest człowiek?

W ośrodku „Przy Filtrowej” w Warszawie zakończył się niedawno kurs antropologii. Prowadził go Andrzej Fister-Stoga. Andrzej studiował filozofię w Kanadzie i Szkocji i od przeszło ośmiu lat zajmuje się uczeniem tego przedmiotu w liceach i uniwersytetach w Polsce i USA. Zapytaliśmy go o wrażenia z kursu.

06-02-2015

**1 . Dlaczego Twoim zdaniem
młodzi ludzie nadal chcą**

dyskutować na tematy filozoficzne?

W naturze każdego człowieka leży poszukiwanie prawdy, choćby o sensie własnego życia i myślę, że wszyscy ludzie są filozofami w szerszym znaczeniu tego słowa. Chciałoby się powiedzieć, że młodzi są na początku swojej drogi i że różne kierunki są przed nimi otwarte, zatem pytania o sens są tym pilniejsze. Ale to poczucie pilności przychodzi jednak bardziej pod koniec życia, kiedy czasu jest już mało. Myślę, że w ostateczności tym, co sprawia, że pojawia się w młodym człowieku potrzeba głębokiej i systematycznej rozmowy filozoficznej, jest zachwyt nad rzeczywistością, poczucie, że poprzez taką dyskusję jest w stanie dotknąć czegoś prawdziwego, że jest wstanie spojrzeć za kotarę powierzchowności.

2. Co klasyczna antropologia może dać współczesnym studentom?

Myślę, że klasyczna antropologia filozoficzna może dać nam dzisiaj głębsze zrozumienie, czym jest człowiek, gdyż nie jest ograniczona współczesnym pojmowaniem rozumu i prawdy, jako domeny należącej wyłącznie do nauk przyrodniczych.

To pozwala patrzeć na człowieka w jego pełni, choćby na jego wymiar duchowy i o tym dyskutować w sposób rozumny i systematyczny. Bardziej praktycznie, wielkie debaty z historii antropologii mogą pomóc zrozumieć sedno debat toczących się w naszym społeczeństwie dziś i zobaczyć, że geneza ich sięga setek lat wstecz. Wystarczy wspomnieć o nominalistycznym pęknięciu Ockhama, który poprzez wyeliminowanie możliwości istnienia natury ludzkiej postawił

etykę *de facto* poza domeną rozumnej deliberacji.

3 . Jaki temat najbardziej zainteresował uczestników?

Z rozmów, jakie przeprowadziłem po zakończeniu seminarium dwa wątki przewijały się najczęściej: jak rozumieć wolność i czy zwierzęta mają prawa tak jak ludzie. W obu przypadkach zaciekawienie często brało się z zauważenia, że stwierdzenia, które funkcjonują dziś w domenie publicznej na zasadzie oczywistości czy nawet dogmatów, na przykład, że zwierzęta mają prawa, czy, że wolność jest po prostu samowolą, wcale nie są takie oczywiste i że mają swoich filozoficznych autorów, których należy poznać.

4. W jaki sposób udało Ci się zrozumiale mówić o tak trudnych zagadnieniach do studentów z różnych kierunków: przyszłych

inżynierów, prawników, programistów itp?

Jeden z moich nauczycieli powiedział mi kiedyś, że czytając Platona nie powinniśmy pytać, co Platon powiedział, ale raczej, co ma mi Platon do powiedzenia dziś. W tym jest klucz do przedstawiania myśli wielkich filozofów przeszłości – pokazać, jacy oni są bardzo współcześni – czy raczej ponadczasowi – i jak można u nich znaleźć odpowiedzi na dzisiejsze problemy.

5. Masz bogate doświadczenie akademickie ze krajów anglosaskich. Jak na tym tle odbierasz atmosferę ośrodka studenckiego Opus Dei w Polsce?

Miałem przyjemność prowadzić zajęcia w ośrodku przy Filtrowej w Warszawie i atmosfera tam była fenomenalna – łączyła w sobie wszystkie elementy wymarzonego

miejsca do uczenia się. Jest w czytelni atmosfera skupienia i ciszy – jakże to nam jest w dzisiejszych czasach ciągłego zgiełku potrzebne! Jeden z powodów, dla którego wielu ludzi nie daje rady podążać drogą filozofii jest trudność we wchodzeniu w dialog z przeczytanymi tekstami – wymaga to wyciszenia i często wielokrotnego powracania do danego fragmentu, coś, co nagminne rozproszenie prawie że uniemożliwia. Być może jest to kwestia przypadku, ale zawsze moją uwagę zwracała wysoka kultura osobista korzystających z ośrodka, co sprzyja otwieraniu się na innych i daje możliwość wspólnego poszukiwania prawdy w rozmowach. Nie idealizowałbym jednak uczelni anglosaskich – choć mogą mieć znakomite wyniki w badaniach naukowych, nie są już konieczne miejscami, gdzie troszczy się o rozwój osoby młodego człowieka, choć jest to chyba w ogóle problem

współczesnego uniwersytetu. Dziś
raczej trzeba szukać takich wysp,
gdzie tętni prawdziwa kultura – i na
pewno ośrodek przy Filtrowej się do
nich zalicza.

.....

pdf | dokument generowany
automatycznie z [https://opusdei.org/pl-
pl/article/kim-jest-czlowiek/](https://opusdei.org/pl-pl/article/kim-jest-czlowiek/) (13-04-2026)